

LAUSUNTO

HE 2/2026 vp

Arvoisa talousvaliokunnan jäsenet,

kiitämme mahdollisuudesta tuoda valmisteluun matkailutoimialan näkökulman sidosyksiköitä koskevaan hankintalain uudistukseen.

Yhteenveto matkailun alueorganisaatioiden tilanteesta hankintalain uudistuksessa

Matkailun merkitys kansantaloudelle ja aluekehitykselle

Matkailu on Suomessa merkittävä ja kasvava elinkeino, joka työllistää suoraan noin 146 600 henkilöä eli noin 5,3 % kaikista työllisistä. Samalla matkailu on yksi nopeimmin kasvavista palveluvientialoista, jonka kokonaiskysyntä oli vuonna 2024 jo 16,6 miljardia euroa ja jonka kasvupotentiaali on kansallisessa strategiassa tunnistettu erittäin merkittäväksi. Matkailulla on poikkeuksellisen laajat aluetaloudelliset vaikutukset, ja se tuo työtä ja elinvoimaa erityisesti niille alueille, joilla muut kasvualat ovat rajallisia – kuten harvaan asutuille ja rakennemuutoksesta kärsiville alueille. Matkailu on siten paitsi kasvuala, myös keskeinen väline alueellisen elinvoiman, työllisyyden ja yritystoiminnan vahvistamisessa koko Suomessa.

Matkailun alueorganisaatioiden rooli ja toimintalogiikka

Matkailun alueorganisaatioiden kohdalla tilanne on olennaisesti toisenlainen kuin niillä toimialoilla, joihin uudistuksen pääasiallinen ongelmanasettelu kohdistuu. Suomessa toimii noin 20 vahvaa matkailun alueorganisaatioita, DMO*:ta. Nämä organisaatiot on rakennettu kokoamaan kuntia, matkailuyrityksiä ja muita alueellisia toimijoita yhteisen kehittämisen, markkinoinnin, tiedolla johtamisen ja kansainvälistymisen tueksi.

Matkailussa alueorganisaatio ei ole hallinnollinen lisärakenne vaan toiminnallinen perusyksikkö. Matkailija ei hahmota palveluja kuntarajojen kautta, vaan matkakohteina, reitteinä, elämyksinä ja laajempina aluekokonaisuuksina. Siksi seudulliset ja maakunnalliset organisaatiot ovat syntyneet käytännön tarpeesta yhdistää keskuskaupungit, pienemmät kunnat ja niiden alueella toimivat yritykset samaan kehittämis- ja markkinointirakenteeseen. Monessa tapauksessa juuri tämä rakenne mahdollistaa sen, että myös pienet kunnat ja pienet yritykset pääsevät mukaan kansalliseen ja kansainväliseen matkailutyöhön.

Visit Finland -yhteistyön merkitys

Visit Finlandin nykyinen toimintamalli perustuu siihen, että kansallisia tavoitteita toteutetaan yhteistyössä alueorganisaatioiden kanssa. Visit Finland itse kuvaa tehtäväkseen matkailuelinkeinon kilpailukyvyn vahvistamisen ja kertoo tukevansa yritysten tuotekehitystä ja kansainvälistymistä muun muassa muodostamalla alueellisia ja teemallisia yhteistyöverkostoja.

(*DMO=Destination Management Organization)

10 prosentin omistusvaatimuksen vaikutukset

Tämän vuoksi matkailun alueorganisaatioihin kohdistuva 10 prosentin omistusosuusvaatimus voi johtaa vaikutukseen, joka on vastakkainen suhteessa valtion matkailupolitiikan muihin tavoitteisiin. Jos pienet kunnat eivät voisi enää osallistua nykyisiin yhteisiin matkailuyhtiöihin alle 10 prosentin omistusosuuksilla, seurauksena olisi alueellisten yhteistyörakenteiden heikkeneminen tai hajoaminen. Samalla yhteys valtakunnalliseen matkailujärjestelmään heikkenisi: erityisesti mikro- ja pienyrityksillä ei käytännössä ole suoraa mahdollisuutta toimia yhteistyössä Visit Finlandin kanssa ilman alueorganisaatioiden kokoavaa roolia.

Tällöin syntyisi todennäköisesti hajautunut ja tehottomampi rakenne, jossa yksittäiset kunnat pyrkisivät rakentamaan omia erillisiä matkailutoimintojaan. Tämä lisäisi päällekkäisyyttä, sirpaloisi kehittämistyötä ja heikentäisi alueiden kykyä muodostaa riittävän vahvoja ja kansainvälisesti kiinnostavia kokonaisuuksia. Lopputuloksena olisi nykyistä heikompi vaikuttavuus sekä kansallisessa että kansainvälisessä matkailumarkkinoinnissa, vaikka uudistuksen tavoitteena on päinvastoin vahvistaa toiminnan tehokkuutta ja kilpailukykyä.

Omistusrakenteen realiteetit

Lisäksi on huomioitava, että matkailun alueorganisaatioiden omistusrakennetta ei ole käytännössä mahdollista muuttaa tasajakoon ilman, että koko yhteistyömalli vaarantuu. Keskuskaupungit kantavat tyypillisesti suurimman taloudellisen ja operatiivisen vastuun alueorganisaatioista.

Ehdotus tarkkarajaisesta poikkeuksesta

Tästä syystä matkailu- ja elinkeinoyhtiöiden osalta on perusteltua säätää tarkkarajainen poikkeus. Toimialan näkökulmasta tarkoituksenmukainen ratkaisu olisi säätää, että omistusosuusvaatimusta ei sovelleta elinkeino- ja matkailuyhtiöihin siltä osin kuin ne hoitavat kuntien lakisääteisiä elinkeinotehtäviä ja toiminta tapahtuu markkinoiden ulkopuolella.

Mahdollinen kirjaus voisi olla esimerkiksi seuraava:

“Omistusosuusvaatimusta ei sovelleta elinkeino- ja matkailuyhtiöihin siltä osin kuin ne hoitavat kuntien lakisääteisiä elinkeinotehtäviä, edellyttäen että toiminta ei tapahdu kilpailutilanteessa markkinoilla.”

Kunnioittaen

Seudullisten ja maakunnallisten matkailun alueorganisaatioiden puolesta

Raija Forsman

Max Jansson

toimitusjohtaja

toimitusjohtaja

Visit Lahti Lakeland Finland

Visit Vaasa